

Dopad ekonomickej transformácie na trh práce v NMS.

Vladimír Kvetan

Ekonomický ústav SAV
Institute of Economic Research SAS

Motivácia

- Porovnanie resp. zistenie „výnimočnosti stavu na Slovensku“
- Rozdielne dopady transformácie na celkový vývoj v krajinách
- Dopad na štruktúru trhu práce
- Existuje „vít'az“???
- Semináre CCMI

Základné prvky transformačného procesu

- Privatizácia a vybudovanie súkromného sektora
- Cenová liberalizácia
- Liberalizácia zahraničného obchodu
 - Zmena orientácie zahraničného obchodu
- Menová konvertibilita
 - Tvorba národných mien
- Reštrukturalizácia trhu práce - nezamestnanosť
- Smerovanie do EÚ
- Základný rozpor – gradualistický vs. „šoková terapia“

Východiskový stav

- Rozdielne stupne centralizácie
 - Vysoko centralizované – ČSSR, Bulharsko, Rumunsko, ZSSR
 - Podstatný podiel súkromného sektora – Poľsko, Maďarsko, Juhoslávia
- Vznik nových štátov
 - Česká republika, Slovensko, Slovinsko, Litva, Lotyšsko, Estónsko
- Rozdielny stav vo výkonnosti ekonomík
 - Poľnohospodárske a priemyselné regióny
- Rozpad RVHP a orientácia zahraničného obchodu ⇒ deindustriálna, pokles výroby

Charakter transformačného procesu

- Gradualistický
 - Slovinsko
 - Ignorácia Washingtonských dohôd s<d
 - Rumunsko
 - Občasné šoky
- Šoková terapia
 - Česko – Slovensko
 - Rozdielne dopady

Privatizácia

- Slovinsko – privatizačná rovnica

- Privatizačná rovnica

$$(10+10+20+(1-x)*40)+(20+x*40)=100$$

10% Penzijné fondy

10% Reštitúcie

20% Rozvojové fondy

40% Štát

20% Zamestnanci

$$0 < x < 1$$

$x=1$ malé úspešné podniky, majorita pre pracovníkov a management

$x=0$ veľké neúspešné podniky PF, RF

$0 < x < 1$ veľké úspešné podniky, aukcie na kupóny

Privatizácia

- Poľsko
 - Čas nehrá úlohu, podstatná je kvalita
- Česko – Slovensko
 - Veľká a malá privatizácia
- Rumunsko, Bulharsko – PZI
- Pobaltie - PZI

Úloha PZI

- Podstatná kvalita, nie kvantita
- Radšej „greenfield“ ako akvizície
- Nový management, technológie, trhy
- Rast dovozov

Závery a zistenia z transformáčného procesu

- Privatizácia a FDI bol základný nástroj hospodárskej politiky
- Nie jasná úloha hospodárskej politiky vo všetkých prípadoch (skoč do vody a plávaj)
- Decentralizovaný prístup bez štátnych intervencií
- Inštitucionálna kvalita je základný element
- Rozdielna úloha FDI
- Nie sú istý víťazi ani porazení
- Transformácia trhu práce (hands drain)

Štruktúra populácie

	Celková populácia tis. osôb			Obyvateľstvo v produktívnom veku tis. osôb			Miera ekonomickej závislosti			Miera ekonomickej závislosti starých		
	1990	2000	2007	1990	2000	2007	1990	2000	2007	1990	2000	2007
bg	8 767	8 669	8 595	5 798	5 558	5 333	88,4	80,1	75,9	36,1	39,1	41
cz	10 362	10 305	10 313	6 822	7 166	7 309	89,8	71,3	70,5	33,5	31,2	35,2
ee	1 571	1 568	1 555	1 037	916	915	86,3	87,8	79,5	31,8	39,4	39,1
lv	2 668	2 658	2 643	1 777	1 597	1 577	84,3	86,7	77,8	32,1	39,2	39,3
lt	3 694	3 702	3 706	2 460	2 314	2 320	85,4	87,5	79,2	29,6	35,7	36,6
hu	10 375	10 373	10 374	6 890	6 962	6 932	88	77,7	75,3	35,5	35,8	37,8
pl	38 038	38 183	38 309	24 708	26 333	26 939	90	81,2	68,6	28	30	29,6
ro	23 211	23 192	22 810	15 334	15 350	15 048	90	82,6	72,8	29,4	34,6	33,5
si	1 996	2 000	1 999	1 370	1 394	1 408	77,8	73,1	69,1	27,7	32,9	35,4
sk	5 288	5 311	5 296	3 414	3 722	3 873	93,2	77	66,4	28,5	27,2	27,2
Total	105 973	105 963	105 602	71 600	73 313	73 662						

Štruktúra trhu práce

	Zamestnanosť		Tempo rastu	Miera nezamestnanosti celková		Miera nezamestnanosti mužov		Miera nezamestnanosti žien	
	2000a00	2007a00		2000a00	2007a00	2000a00	2007a00	2000a00	2007a00
<i>bg</i>	2794,7	3252,6	16,4%	16,4	6,9	16,7	6,5	16,2	7,3
<i>cz</i>	4681,3	4922	5,1%	8,7	5,3	7,3	4,2	10,3	6,7
<i>ee</i>	572,5	655,3	14,5%	12,8	4,7	13,8	5,4	11,7	3,9
<i>lv</i>	943,7	1118	18,5%	13,7	6	14,4	6,4	12,9	5,6
<i>lt</i>	1404	1534,2	9,3%	16,4	4,3	18,6	4,3	14,1	4,3
<i>hu</i>	3829,1	3926,2	2,5%	6,4	7,4	7	7,1	5,6	7,7
<i>pl</i>	14525,7	15240,5	4,9%	16,1	9,6	14,4	9	18,2	10,4
<i>ro</i>	10652,8	9353,3	-12,2%	7,3	6,4	8	7,2	6,5	5,4
<i>si</i>	900,7	985,2	9,4%	6,7	4,9	6,5	4	7	5,9
<i>sk</i>	2101,6	2357,7	12,2%	18,8	11,1	18,9	9,9	18,6	12,7
Total	42406,1	43345	2,2%						

Dynamika trhu práce medzi 1998 -2007 (tis. osôb)

	BG	CZ	EE	LV	LT	HU	PL	RO	SI	SK	total
A+B	-52	-91	-26	-77	-126	-87	-480	-1 897	-12	-82	-2 930
C	-7	-32	n.a.	n.a.	n.a.	-11	-44	-94	-4	-19	-206
D	91	65	2	-18	-20	-42	261	-332	-19	61	48
E	2	-21	-7	-3	-11	-35	-46	-64	2	-13	-194
F	132	-25	36	73	72	105	29	234	8	33	696
G+H+I	142	-34	13	77	71	167	351	170	18	73	1 047
J+K	87	107	17	49	37	125	405	127	27	79	1 060
L-P	77	131	12	26	20	64	234	111	53	28	757
total	472	100	41	132	48	286	711	-1 744	74	159	278

A+B	-3,2%	-2,0%	-4,5%	-9,2%	-8,8%	-2,8%	-4,0%	-12,5%	-2,2%	-4,0%	-6,9%
C	-0,4%	-0,7%	n.a.	n.a.	n.a.	-0,3%	-0,4%	-0,7%	-0,4%	-0,9%	-0,5%
D	-0,7%	0,8%	-1,0%	-3,8%	-1,9%	-2,9%	0,8%	0,3%	-4,4%	0,8%	0,0%
E	-0,2%	-0,5%	-1,2%	-0,5%	-0,8%	-1,1%	-0,4%	-0,3%	0,1%	-0,7%	-0,5%
F	3,2%	-0,7%	5,1%	5,8%	4,5%	2,2%	-0,1%	3,3%	0,4%	0,8%	1,6%
G+H+I	0,4%	-1,2%	0,4%	4,0%	4,0%	2,5%	1,3%	4,5%	0,1%	1,6%	2,3%
J+K	2,0%	2,0%	2,1%	3,8%	2,3%	2,7%	2,4%	1,8%	2,3%	3,0%	2,4%
L-P	-1,1%	2,2%	0,3%	-0,6%	0,5%	-0,3%	0,5%	3,5%	4,0%	-0,5%	1,6%

Podiel pridanej hodnoty

1998											
	BG	CZ	EE	LV	LT	HU	PL	RO	SI	SK	total
A+B	18,8%	4,2%	6,1%	4,0%	9,8%	5,5%	6,0%	16,0%	3,8%	5,4%	7,0%
C+D+E	26,7%	31,2%	22,2%	21,5%	23,0%	28,2%	24,9%	29,1%	30,2%	27,5%	27,0%
F	4,8%	8,1%	7,0%	6,1%	8,4%	4,6%	7,9%	5,6%	5,7%	7,2%	7,0%
G+H+I	17,1%	24,8%	27,3%	31,9%	27,6%	23,2%	26,7%	25,5%	21,6%	27,2%	25,4%
J+K	19,4%	16,3%	20,8%	15,1%	11,6%	19,2%	16,4%	12,4%	18,9%	16,4%	16,4%
L-P	13,2%	15,4%	16,7%	21,4%	19,7%	19,3%	18,1%	11,3%	19,7%	16,3%	17,0%
2007											
	BG	CZ	EE	LV	LT	HU	PL	RO	SI	SK	total
A+B	6,2%	2,4%	2,8%	3,3%	5,3%	4,0%	4,3%	7,5%	2,0%	2,9%	4,3%
C+D+E	24,1%	32,6%	21,3%	13,6%	23,3%	25,0%	23,2%	26,4%	27,5%	30,3%	25,8%
F	8,2%	6,3%	9,1%	8,4%	10,0%	4,6%	7,9%	10,3%	7,0%	6,7%	7,6%
G+H+I	24,4%	24,6%	26,9%	33,0%	31,5%	21,8%	27,9%	26,0%	22,5%	26,6%	26,2%
J+K	22,0%	17,3%	23,3%	23,5%	14,7%	22,6%	18,4%	14,9%	21,6%	17,8%	18,5%
L-P	15,1%	16,8%	16,6%	18,2%	15,1%	22,0%	18,3%	15,1%	19,4%	15,8%	17,7%

Závery z porovnania trhov práce

- Stabilný počet osôb v produktívnom veku
- Starnutie obyvateľstva
- Pokles miery nezamestnanosti
- Okrem Rumunska všetky krajiny rast zamestnanosti
- Rast zamestnanosti a pridanej hodnoty v sektore služieb